

Załącznik do uchwały Nr III.22.2018
Rady Gminy Dąbrowa Chełmińska
z dnia 28 grudnia 2018 r.

**PROGRAM WSPIERANIA RODZINY
W GMINIE DĄBROWA CHEŁMIŃSKA
NA LATA 2019-2021**

Spis treści

I. WPROWADZENIE.....	3
II. PODSTAWA DZIAŁAŃ UJĘTYCH W PROGRAMIE.....	4
III. ORGANIZACJA WSPARCIA RODZINY.....	5
IV. DIAGNOZA SYTUACJI DEMOGRAFICZNEJ I SPOŁECZNEJ W GMINIE DĄBROWA CHEŁMIŃSKA.....	8
V. ANALIZA SWOT.....	11
VI. CELE PROGRAMU.....	13
VII . ADRESACI PROGRAMU.....	14
VIII. REALIZACJA PROGRAMU.....	14
IX. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA.....	14
X. REALIZATORZY PROGRAMU.....	14
XI. EFEKTY I REZULTATY PROGRAMU.....	15
XII. MONITORING I EWALUACJA.....	15
XIII. PODSUMOWANIE.....	15

I. WPROWADZENIE

Rodzina to podstawowe środowisko, które powinno zapewnić bezpieczeństwo emocjonalne dziecku. Oddziałuje w sposób świadomy i nieświadomy na osobowość dziecka, przekazując mu swój system wartości, tradycje, ukierunkowuje jego aktywność i postępowanie na całe życie. Jest najbardziej stabilnym punktem odniesienia w doświadczeniu dziecka. Pomyślny rozwój dziecka jest możliwy w prawidłowo funkcjonującej rodzinie.

Stąd jeżeli w funkcjonowaniu rodziny pojawiają się dysfunkcje to instytucje i służby zobligowane do wspierania rodziny zobowiązane są do podjęcia na jej rzecz określonych działań. Problemy występujące w rodzinie często są złożone i wymagają interdyscyplinarnych rozwiązań.

Choroba alkoholowa, przemoc w rodzinie, niewydolność w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, to główne problemy dezorganizujące życie rodzin, którym często towarzyszy również problem ubóstwa czy długotrwałego bezrobocia.

Rodziny dysfunkcyjne wymagają stałego wsparcia i monitorowania przez pracowników socjalnych, pedagogów szkolnych, pracowników służby zdrowia, policji, kuratorów sądowych i przedstawicieli innych instytucji, które mają kontakt z rodziną oraz podejmowania działań na rzecz rodziny w oparciu o sprecyzowany plan działania.

Praca z rodziną przedstawicieli służb społecznych powinna być połączona ze wsparciem ze strony środowiska, w tym również bliższych i dalszych krewnych oraz aktywnością własną ze strony rodziny. Ponadto praca z rodziną powinna być prowadzona przez odpowiednio przygotowaną kadrę, kompetentną i obiektywną oraz podejmowana możliwie jak najwcześniej.

Organizując różnorodne formy wsparcia na rzecz rodziny wieloprotymowej, należy docenić i konsekwentnie realizować zasadę podstawowej roli opiekuńczej i wychowawczej rodziny w rozwoju dziecka. Zamiast zastępować rodzinę w pełnieniu jej funkcji opiekuńczo – wychowawczej, należy ją wspierać i wspomagać tak, by przywrócić prawidłowe funkcjonowanie.

Zawarte w niniejszym programie propozycje pomocowe wspierają rodzinę w prawidłowym wypełnianiu funkcji. Założeniem Programu jest wsparcie rodziny naturalnej już na etapie gdy problemy się zaczynają oraz eliminowanie takich sytuacji kiedy dziecko musi opuścić rodzinę.

Podmiotem realizującym te zadania na terenie gminy Dąbrowa Chełmińska jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Działa on zgodnie z regulacjami prawnymi, zawartymi przede wszystkim w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2018 r. poz. 1508, z późn. zm.). Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Zasadnicze cele pomocy społecznej to:

- doprowadzenie osoby i rodziny otrzymującej pomoc społeczną do życiowego usamodzielniania,
- integrowanie ze środowiskiem osób wykluczonych społecznie,
- zapewnienie potrzebującym wsparcia w przezwyciężaniu trudnej sytuacji, której nie są w stanie samodzielnie pokonać i umożliwić im życie w godnych warunkach,
- stworzenie zabezpieczeń finansowych dla osób pozbawionych dochodów lub o niskich dochodach, w wieku poprodukcyjnym lub niepełnosprawnych,
- udzielanie profesjonalnej pomocy rodzinom dotkniętym skutkami patologii społecznych, w tym przemocą w rodzinie.

Pomoc społeczna działa w sytuacjach, w których zostały zagrożone podstawowe warunki egzystencji osoby lub rodziny bądź też jakość życia obniżyła się poniżej społecznie akceptowanego minimum. Jej celem jest zaspokajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin. Pomoc społeczna ma także na celu umożliwienie osobom i rodzinom bytowanie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Celem pomocy społecznej jest również zapobieganie powstawaniu marginalizacji osób i rodzin, co jest zadaniem trudnym i skomplikowanym. Bowiern odnosząc się do profilaktyki, należy ona do najtrudniejszych zadań pomocy społecznej, bowiem wymaga dużego profesjonalizmu pracowników socjalnych, współdziałania instytucji pomocy społecznej z innymi podmiotami np. szkołą, policją, sądami oraz poszukiwania odpowiedzi na pytanie, kiedy osoba lub rodzina zrobiła pierwszy krok, który doprowadził ją do trudnej sytuacji.

Okoliczności, w których udziela się pomocy decydują o rodzaju, formie (pieniężnej lub rzeczowej) i rozmiarze świadczenia (np. wysokość zasiłku celowego). Przyznanie świadczenia ma za zadanie umacnianie rodziny, tj. m.in. poprawę jej sytuacji, co może skutkować polepszeniem wzajemnych relacji między najbliższymi.

II. PODSTAWA DZIAŁAŃ UJĘTYCH W PROGRAMIE

Program Wspierania Rodziny w Gminie Dąbrowa Chełmińska na lata 2019-2021 został sporządzony w oparciu o zapisy ustawowe. Zgodnie z art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2018 r. poz. 998, z późn. zm.) do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3 – letnich programów wsparcia rodziny. W ustawodawstwie krajowym rodzina i dziecko są szczególnie chronione, o czym mówi art. 18 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej podkreślając, że małżeństwo, rodzina, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod opieką i ochroną RP. Natomiast rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji ekonomicznej i społecznej, w tym wielodzietne i niepełne, mają prawo do szczególnego wsparcia ze strony państwa.

W celu prowadzenia skutecznej polityki społecznej na rzecz dziecka i rodziny potrzebującej pomocy wprowadzono na szczeblu gminnym konieczność sporządzenia i realizacji zadań zawartych w programie odnoszącym się do przedmiotowej kwestii.

Realizowane w ramach niniejszego Programu zadania koncentrować będą się nie tylko na dziecku, ale na całej rodzinie, również w sytuacjach, gdy dziecko umieszczone zostanie poza rodziną biologiczną, w celu umożliwienia mu powrotu do tej rodziny.

Program jest propozycją kompleksowych i zintegrowanych kierunków działań realizowanych w zakresie opieki nad dziećmi i rodzinami na obszarze gminy Dąbrowa Chełmińska. Działania wskazane w programie opierają się na współpracy interdyscyplinarnej i współdziałaniu instytucji publicznych, służb społecznych, organizacji pozarządowych, Kościoła, a także innych środowisk i osób fizycznych uprawnionych do prowadzenia działalności na rzecz rodziny.

Zadania przyjęte do realizacji w ramach niniejszego Programu są spójne z kierunkami działań przyjętymi w szczególności w następujących aktach prawnych:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r., Nr 78, poz. 483, z późn. zm.)
- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1508, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2018 r. poz. 998, z późn. zm.),

- ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2016 r. poz. 1860, z późn. zm.),
- ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390, z późn. zm.),
- ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2018 r., poz. 2137, t.j.),
- ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2018 r., poz. 1030, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks Rodzinny i Opiekuńczy (Dz. U. 2017 r., poz. 682, z późn. zm.).

III. ORGANIZACJA WSPARCIA RODZINY

Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej, w zakresie ustalonym ustawą, spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej.

Obowiązek, o którym mowa, jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej realizują w szczególności we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami i ich organami pomocniczymi, Policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi.

Ustawa również dokonuje podziału kompetencji, w tym działań i zadań pomiędzy samorządami:

GMINA	POWIAT	SAMORZĄD WOJEWÓDZKI
Profilaktyka – wspieranie rodziny	• Piecza zastępcza rodzinna i instytucjonalna • Usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej • Adopcja	
• Asystent rodziny • Placówki wsparcia dziennego • Rodziny wspierające • Inne podmioty lub instytucje działające na rzecz dziecka i rodziny	• Rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka • Placówki opiekuńczo – wychowawcze • Usamodzielnienie • Organizator rodzinnej pieczy zastępczej (Koordynator) • Rodziny pomocowe	• Ośrodek adopcyjny • Regionalna placówka opiekuńczo terapeutyczna • Interwencyjny ośrodek preadopcyjny

Profilaktyka - wspieranie rodziny

Wsparcie rodziny powinno być w miarę możliwości wczesne i mieć charakter profilaktyczny i ochronny. Priorytetem wspierania rodziny jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dzieci, młodzieży oraz kształtowanie wartości i norm związanych z ich wychowaniem. Działania profilaktyczne w/w programach skierowane są przede wszystkim do rodzin wychowujących dzieci, a jednocześnie niewydolnych wychowawczo, dotkniętych przemocą, ubogich i zagrożonych ubóstwem, przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Rodzinie takiej zapewnia się wsparcie, które polega w szczególności na:

- analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie;
- wzmocnieniu roli i funkcji rodziny;
- rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny;
- podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny;

- pomocy w integracji rodziny;
- przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny;
- dążeniu do reintegracji rodziny.

Rodzina może otrzymać wsparcie przez działania m.in. *asystentów rodziny, placówek wsparcia dziennego, rodzin wspierających oraz innych podmiotów lub instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny*. Wspieranie rodziny jest prowadzone w formie pracy z rodziną oraz pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

Praca z rodziną

Praca z rodziną w szczególności ukierunkowana jest na wspieranie więzi uczuciowych w rodzinie, pomoc w integrowaniu rodziny z otoczeniem, pomoc w odbudowywaniu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, neutralizowanie czynników negatywnie działających na dziecko.

Praca z rodziną powinna być możliwie wcześnie podejmowana i prowadzona przez profesjonalnie przygotowaną kadrę. Praca z rodziną realizowana jest w poprzez: konsultacje i poradnictwo specjalistyczne, terapię, usługi dla rodzin z dziećmi, pomoc prawną.

Pomoc rodzinie powinna opierać się na sprawnie prowadzonej komunikacji i informacji na rzecz dziecka i rodziny. Istotnym we wzmocnieniu systemu opieki nad dzieckiem jest budowanie w środowisku lokalnym systemu informacyjnego polegającego przede wszystkim na zgłaszaniu każdej niepokojącej informacji na temat dziecka do ośrodka pomocy społecznej.

W pracy z rodziną ważna jest koordynacja działań wszystkich instytucji i służb zobligowanych do wspierania rodziny.

Asystent rodziny

Zadaniem ustawowym dla gminy jest wprowadzenie asystenta rodziny do bezpośredniej pracy z rodziną. Asystenta rodziny zatrudnia kierownik GOPS w Dąbrowie Chełmińskiej, który organizuje pracę z rodziną w miejscu jej zamieszkania lub w miejscu wskazanym przez rodzinę. Zgodnie z zapisami ustawy do zakresu działań asystenta rodziny należy m.in. opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym, opracowanie, we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej, udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego, udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych, udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych, udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi, wspieranie aktywności społecznej rodzin.

Asystent rodziny zajmuje się niezależnie od pracowników socjalnych, wyłącznie pomocą i pracą z rodziną. Celem pracy asystenta jest osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej, która umożliwi jej wychowywanie dzieci. Jego głównym zadaniem jest niedopuszczenie do oddzielenia dzieci od rodziny oraz podjęcie działań zmierzających do zażegnania kryzysu w rodzinie. Elastyczny i nienormowany czas pracy asystenta rodzinnego służyć ma realnym potrzebom i rytmowi życia rodziny.

Rolą asystenta rodziny nie jest powielanie pracy pracownika socjalnego, którego zadanie polega między innymi na systematycznej penetracji środowisk zagrożonych wykluczeniem i udzielanie im odpowiedniego wsparcia. Asystent rodziny kierowany będzie do pracy tylko z tymi rodzinami, w których sytuacja dziecka małoletniego wymaga wsparcia zewnętrznego.

Potrzeba jego zatrudnienia ustanie wraz z osiągnięciem przez rodzinę umiejętności samodzielnego, prawidłowego wypełniania funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

Rola asystenta rodziny zaczyna się już na etapie profilaktyki. Jego zadaniem jest całościowe wspieranie rodzin wychowujących dzieci, zagrożonych różnymi dysfunkcjami.

Rola asystenta rodzinnego polega na aktywnym wspieraniu rodziny wychowującej dzieci, w której mają miejsce problemy trudne do pokonania samodzielnie przez tę rodzinę.

Asystent rodziny w swojej pracy korzysta z pomocy osób reprezentujących instytucje i służby zainteresowane rozwiązaniem problemu danej rodziny.

Praca asystenta rodziny ma charakter kompleksowy. W pierwszej kolejności osoba pełniąca tę funkcję dba o rozwiązanie podstawowych problemów socjalnych rodzin – mieszkaniowych, materialnych, zdrowotnych czy prawnych. Ponadto pomaga również w rozwiązaniu problemów psychologicznych podopiecznych (emocjonalnych, rodzinnych, problemów w grupie rówieśniczej) i w razie potrzeby kieruje ich na odpowiednią terapię. Asystent rodziny wspiera również swoich podopiecznych w podejmowaniu aktywności społecznej, łagodzi ewentualne konflikty z sąsiadami, rodziną czy przedstawicielami placówek pomocy społecznej. Do jego zadań należy też motywowanie podopiecznych do podnoszenia kwalifikacji zawodowych lub kontynuowania nauki, pomoc w wyborze odpowiedniej szkoły lub kursów zawodowych, przełamywaniu kompleksów i ewentualnych kryzysów wynikających z trudności i niepowodzeń w nauce. Asystent rodziny zachęca bezrobotnych do podjęcia pracy i wspiera ich w pierwszych miesiącach zatrudnienia.

Intensywna praca asystenta z rodziną jest realizowana również w przypadku czasowego umieszczenia przez sąd dziecka poza rodziną. Wówczas zadaniem asystenta staje się nie tylko praca z rodziną w miejscu zamieszkania, ale również współpraca z rodziną zastępczą lub koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, odpowiedzialnym za dziecko umieszczone w instytucji sprawującej pieczę zastępczą, będącej w gestii powiatu, oraz z sądem. Powinien on aktywnie uczestniczyć we wszystkich działaniach zmierzających do powrotu dziecka do rodziny.

Rodziny wspierające

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jako jedno z istotnych zadań w pracy z rodziną wyszczególnia wsparcie środowiska lokalnego. Ważną rolę w tym zadaniu pełnią sąsiedzi, rodziny zaprzyjaźnione, rodziny rówieśników dzieci. Możliwość skorzystania przez rodzinę w kryzysie z pomocy innej rodziny, tzw. rodziny wspierającej może mieć nieocenione znaczenie w pracy z rodziną.

Rodzina wspierająca, przy współpracy asystenta rodziny, pomaga rodzinie przeżywającej trudności w: opiece i wychowaniu dziecka; prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych.

Zgodnie z ustawą pełnienie funkcji rodziny wspierającej może być powierzone osobom z bezpośredniego otoczenia dziecka. Rodzinę wspierającą ustanawia wójt właściwy ze względu na miejsce zamieszkania rodziny wspieranej po uzyskaniu pozytywnej opinii kierownika ośrodka pomocy społecznej wydanej na podstawie przeprowadzonego rodzinnego wywiadu środowiskowego.

Placówka wsparcia dziennego

W celu wsparcia rodziny dziecko może zostać objęte opieką i wychowaniem w placówce wsparcia dziennego. Placówka wsparcia dziennego może być prowadzona w formie specjalistycznej, pracy podwórkowej i realizowanej przez wychowawcę lub w postaci opiekuńczej, w tym kół zainteresowań, świetlic, klubów i ognisk wychowawczych.

Współfinansowanie pobytu dziecka w pieczy zastępczej

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej współfinansowanie pobytu dziecka w pieczy zastępczej jest zadaniem własnym gminy.

W przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo w rodzinnym domu dziecka gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

- 1) 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 2) 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 3) 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej w pieczy zastępczej.

IV. DIAGNOZA SYTUACJI DEMOGRAFICZNEJ I SPOŁECZNEJ W GMINIE DĄBROWA CHEŁMIŃSKA

DANE O SYTUACJI DEMOGRAFICZNEJ i SPOŁECZNEJ W GMINIE (stan na 31.12.2017 r.)

<u>WYSZCZEGÓLNIENIE</u>	<u>Rok 2016</u>	<u>Rok 2017</u>
MIESZKAŃCY (w osobach)		
Ogółem	8060	8128
W tym:		
Kobiety	4014	4045
Mężczyźni	4046	4083
Bezrobotni ogółem	247	209
Bezrobotni długotrwale ogółem	127	121
Bezrobotni ogółem z prawem do zasiłku	32	30

Gmina Dąbrowa Chełmińska liczy 8128 mieszkańców (stan na 31.12.2017r.), wśród których kobiety stanowią 4045, natomiast mężczyźni 4083.

Na przestrzeni ostatnich 2 lat zanotowano spadek bezrobocia w gminie. W 2016 r. odnotowano 247 osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Bydgoszczy, natomiast stan na dzień 31.12.2017r. wynosi 209 osób bezrobotnych.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrowie Chełmińskiej w roku 2017 poprzez swoją działalność objął wsparciem:

- 163 rodziny na podstawie ustawy o pomocy społecznej,
- 54 rodziny na podstawie ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- 270 rodzin na podstawie ustawy o świadczeniach rodzinnych,
- 635 rodzin na podstawie ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci.

Poniższe tabele przedstawiają najczęstsze przesłanki udzielania pomocy osobom i rodzinom przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

DANE O KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY SPOŁECZNEJ W GMINIE

WYSZCZEGÓLNIENIE	Rok 2016	Rok 2017
Liczba rodzin ogółem	175	163
Liczba osób w rodzinach	531	451

PRZYCZYNY UDZIELANIA ŚWIADCZEŃ

Ubóstwo

Liczba rodzin ogółem	98	89
Liczba osób ogółem w rodzinach	294	254

Bezrobocie

Liczba rodzin ogółem	101	88
Liczba osób ogółem w rodzinach	313	239

Niepelnosprawność

Liczba rodzin ogółem	54	51
Liczba osób ogółem w rodzinach	152	139

Długotrwała lub ciężka choroba

Liczba rodzin ogółem	88	93
Liczba osób ogółem w rodzinach	247	228

Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego

Liczba rodzin ogółem	15	15
Liczba osób ogółem w rodzinach	59	61

Alkoholizm

Liczba rodzin ogółem	20	22
Liczba osób ogółem w rodzinach	50	53

Potrzeba ochrony macierzyństwa

Liczba rodzin ogółem	49	39
Liczba osób ogółem w rodzinach	252	209

W tym wielodzietność

Liczba rodzin ogółem	37	31
Liczba osób ogółem w rodzinach	216	182

Jak wynika z powyższego zestawienia najczęstszymi przyczynami korzystania z pomocy społecznej jest długotrwała choroba lub ciężka choroba, ubóstwo, bezrobocie i niepełnosprawność. Należy podkreślić, że w jednej rodzinie może występować kilka przesłanek uprawniających do korzystania z pomocy społecznej. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z uwagi na bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego utrzymuje się na tym samym poziomie, co wskazuje na fakt, że na terenie gminy rodzin z ww. problemami nie przybywa. Jednakże z uwagi na ważność wspierania rodzin borykających się z kwestiami wychowawczymi i opiekuńczymi nie należy istniejącego problemu bagatelizować.

W listopadzie 2012 r. zostało utworzone w GOPS w Dąbrowie Chełmińskiej stanowisko asystenta rodziny, wówczas asystent pracował z 2 rodzinami niewydolnymi wychowawczo, dysfunkcyjnymi, w 2013 r. - miał pod opieką 9 rodzin, w 2014 r. - 10 rodzin, w 2015 r. - 10, w 2016 r. - 13, zaś w roku 2017 – 12.

W listopadzie 2011 r. został powołany Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Liczba spraw wpływających do Przewodniczącego Zespołu wszczętych w ramach czynności „Niebieskiej Karty” kształtuje się mniej więcej na tym samym poziomie: w latach 2013 i 2014 wpłynęło 14 Niebieskich Kart, w 2015 r. - 16 NK., w 2016 r. - 14, a w roku 2017 – 10. Powyższe dane wskazują, że na terenie Gminy Dąbrowa Chełmińska utrzymuje się poziom przemocy w rodzinie.

W gminie działa Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, do której w roku 2017 wpłynęło 6 wniosków o zastosowanie leczenia odwykowego. Tyle samo osób zostało wezwanych na rozmowę motywującą. Z tej liczby, część osób była wzywana więcej niż jeden raz. Wnioski o podjęcie działań wpłynęły z Policji w liczbie 2, z GOPS w liczbie 4. Tego problemu nie zgłaszali członkowie rodzin.

Dla porównania w 2016 r. do GKRPA wpłynęło 17 wniosków o zastosowanie leczenia odwykowego, wobec 10 osób skierowano wnioski do Sądu Rejonowego o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego. Natomiast w 2017 r. takich wniosków skierowano w ilości – 8. Dodać należy, że na terenie Gminy bardzo dobrze działa Punkt Konsultacyjno-Poradniany prowadzony m.in. przez specjalistów w zakresie leczenia uzależnień. Psycholodzy przyjmują 3 razy w tygodniu.

W związku z szeroko zakrojoną akcją pomocy rodzinom w ich prawidłowym funkcjonowaniu od 2019 r. będzie prowadzona pomoc w oparciu o wieloletni rządowy program „Pomoc w szkole i w domu” na lata 2019-2023. Dzieci z terenu Gminy uczęszczające do szkół gminnych oraz ponadpodstawowych w powiecie będą miały możliwość otrzymania gorącego posiłku. Program stanowi znaczącą pomoc zwłaszcza dla rodzin wielodzietnych i niepełnych. W ramach w/w programu rodziny objęte są też wsparciem finansowym na zakup posiłku lub żywności dla dzieci do czasu podjęcia nauki w szkole podstawowej.

V. ANALIZA SWOT

Celem przeprowadzonej analizy SWOT jest trafne określenie słabych i mocnych stron gminy Dąbrowa Chełmińska oraz wskazanie szans i zagrożeń jakie znajdują się w jej otoczeniu.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
Rozwój lokalnej przedsiębiorczości i powstawanie miejsc pracy.	Utrzymująca się liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa, bezrobocia, uzależnień oraz
Funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego.	niepełnosprawności i długotrwałej lub ciężkiej choroby.
Działalność GKRPA naprzekór uzależnieniom i ich skutkom.	Brak współpracy rodziny z asystentem rodziny, przedstawicielami ZI.
Funkcjonowanie Punktu Konsultacyjno-Poradnianego i dostępne w nim wsparcie oraz poradnictwo.	Bezradność rodziców w sprawach opiekuńczo – wychowawczych.
Prężna działalność GOKiS, GBP.	Brak wzorców osobowych w rodzinach
Nieodpłatne poradnictwo prawne.	

Zaangażowanie i aktywna współpraca instytucji działających na rzecz rodziny. Doświadczenie, wiedza i kwalifikacje osób działających na rzecz dziecka i rodziny. Dobre rozeznanie środowiska lokalnego przez pracowników socjalnych, pedagoga, dzielnicowego. Baza instytucji wspierających rodzinę. Dostęp do obiektów sportowych, działalność klubów sportowych. Współpraca ze szkołami, pedagogiem. Podwyższenie kryterium dochodowego do otrzymywania świadczeń z pomocy społecznej. Strategie gminne i realizowane programy na rzecz dziecka i rodziny.	dysfunkcyjnych i pogłębianie się patologii. Ograniczony czas pracowników socjalnych na pracę z rodziną. Wzrost kosztów utrzymania rodzin. Brak lokali socjalnych. Trudności w odseparowaniu sprawców przemocy od ofiar.
SZANSE	ZAGROŻENIA
Działania na szczeblu ponadgminnym podejmowane na rzecz rodziny. Powstawanie miejsc pracy w mieście Bydgoszczy. Funkcjonowanie organizacji pozarządowych spoza Gminy udzielających pomocy naszym mieszkańcom. Organizowanie dzieciom czasu wolnego poprzez kolonie organizowane przez KRUS itp.	Bierność świadków przemocy w rodzinie. Tryb postępowania karnego o znęcanie się nad rodziną. Bezradność i bierność rodzin w rozwiązywaniu własnych problemów. Rozluźnienie więzi, zanik tradycji rodzinnych, wyjazdy rodziców zagranicę. Nasilanie się zjawisk patologicznych (przemoc, alkoholizm, łamanie norm prawnych, narkomania). Przerzucanie odpowiedzialności za wychowanie dzieci na szkołę i instytucje. Wyuczona bezradność i uzależnienie rodzin od pomocy społecznej, korzystanie ze świadczeń „z pokolenia na pokolenie”. Wzrost zadań zleczanych samorządom gminnym. Ograniczanie środków finansowych z budżetu państwa na zadania realizowane przez gminę.

VI. CELE PROGRAMU

Cel główny:

Stworzenie systemu wspierania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu swoich funkcji, związanych z opieką, wychowaniem i skuteczną ochroną dzieci oraz przywracanie ich zdolności do prawidłowego funkcjonowania.

Cele szczegółowe:

- 1) Diagnozowanie i analiza środowisk rodzinnych poprzez:
 - wywiad środowiskowy w rodzinie przeżywającej trudności,
 - prowadzenie pracy socjalnej w rodzinach borykających się z problemami wychowawczymi i opiekuńczymi, w tym zwłaszcza w rodzinach wielodzietnych i niepełnych;
- 2) Stworzenie efektywnego systemu wsparcia rodzin w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych poprzez:
 - prowadzenie interdyscyplinarnej współpracy pomiędzy asystentem rodziny, pracownikami socjalnymi, ZI, pedagogami szkolnymi, psychologami, Policją, kuratorami sądowymi,
 - współpraca z instytucjami, stowarzyszeniami, organizacjami pozarządowymi na rzecz dziecka i rodziny,
 - motywowanie członków rodziny do podejmowania działań na rzecz eliminacji dysfunkcji danej rodziny dot. uzależnień poprzez działalność GKRPA czy też zjawiska przemocy w rodzinie poprzez aktywną współpracę z ZI ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
 - podejmowanie wspólnych przedsięwzięć na rzecz rodzin przeżywających trudności w wychowywaniu potomstwa;
- 3) Pozostawienie dzieci i młodzieży w środowisku zamieszkania poprzez:
 - zapewnienie wsparcia finansowego oraz terapeutycznego dla rodzin dysfunkcyjnych,
 - objęcie opieką rodziny niewydolnej wychowawczo przez asystenta rodziny;
- 4) Tworzenie warunków sprzyjających umacnianiu instytucji rodziny oraz reintegracji poprzez:
 - realizację programów i projektów przyczyniających się do prawidłowego funkcjonowania rodzin dysfunkcyjnych,
 - prowadzenie kampanii informacyjnych w jednostkach organizacyjnych Gminy na temat przemocy w rodzinie, uzależnień,
 - pomoc w dostępie rodzinom przeżywającym trudności do konsultacji i specjalistycznego poradnictwa prawnego, psychologicznego i terapeutycznego,
 - pomoc rodzinom, których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej w odbudowaniu odpowiedniego środowiska wychowawczego z poprawnymi relacjami i rolami, pozwalającymi na powrót dzieci do rodziny biologicznej;
- 5) Wsparcie w rozwijaniu umiejętności opiekuńczo - wychowawczych rodziny poprzez:
 - przywracanie prawidłowego funkcjonowania rodziny poprzez asystenta rodziny;
- 6) Zabezpieczenie podstawowych potrzeb dziecka i rodziny poprzez:
 - monitorowanie zagrożeń dot. sytuacji zdrowotnej oraz psychospołecznej poprzez stały kontakt z placówkami służby zdrowia oraz szkołami na terenie Gminy,
 - zapewnienie pomocy finansowej i niefinansowej rodzinom w ramach ustawy o pomocy społecznej,
 - objęcie dożywianiem uczniów oparciem o program „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023.

VII . ADRESACI PROGRAMU

Program Wspierania Rodziny w Gminie Dąbrowa Chełmińska na lata 2019-2021 skierowany jest do rodzin, które wychowują dzieci na terenie naszej gminy i są dotknięte przemocą, problemem uzależnień, zagrożone ubóstwem, przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo– wychowawczych.

VIII. REALIZACJA PROGRAMU

Program realizowany będzie na terenie gminy Dąbrowa Chełmińska w latach 2019 – 2021.

Działania mające na celu realizację założeń Programu a nastawione na bezpośrednią pracę z rodziną i są koordynowane oraz organizowane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrowie Chełmińskiej poprzez:

- diagnozowanie problemów rodziny i dziecka,
- podejmowanie działań w środowisku, inicjowanie interwencji w uzasadnionych przypadkach,
- opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach,
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,
- monitorowanie sytuacji rodzin, zwłaszcza niewydolnych w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, uzależnionych, stosujących przemoc.

IX. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Środki na realizację Programu mogą pochodzić z następujących źródeł:

- budżet gminy,
- budżet państwa,
- inne źródła, w tym pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych lub pozarządowych (UE, EFS)

X. REALIZATORZY PROGRAMU

Realizatorami programu na terenie Gminy Dąbrowa Chełmińska są:

- Urząd Gminy w Dąbrowie Chełmińskiej,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Zespół Interdyscyplinarny,
- Zespoły Szkół,
- Gminna Przychodnia Zdrowia,
- Policja,
- Gminny Ośrodek Kultury i Sportu,
- Gminna Biblioteka Publiczna,
- Organizacje pozarządowe.

W realizacji swoich zadań w/w podmioty powinny kierować się dobrem rodziny, a jej wspieranie traktować jako priorytet, także wówczas gdy nie stanowi ono ich podstawowej misji.

XI. EFEKTY I REZULTATY PROGRAMU

W wyniku przeprowadzonych działań przewidywane jest osiągnięcie następujących efektów:

- poprawa funkcjonowania rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi,
- wypracowanie systemowego (interdyscyplinarnego) modelu wsparcia dziecka i rodziny,
- przeciwdziałanie umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej,
- zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych rodzin celem zapobiegania powstawaniu sytuacji kryzysowych,
- zwiększenie wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w pełnieniu ról rodzicielskich,
- poprawa sytuacji dziecka w rodzinie,
- poprawa stanu bezpieczeństwa rodziny i dziecka.

XII. MONITORING I EWALUACJA

Prowadzenie ewaluacji i monitoringu realizacji programu służy sprawdzeniu czy zostały zrealizowane planowane działania oraz jaki jest wynik zrealizowanych przedsięwzięć.

Cele ewaluacji:

Ewaluacja ma na celu uzyskanie informacji czy osiągnięto zakładane rezultaty oraz czy pozwoliły one oraz w jakim stopniu w realizacji celów Programu.

Cele monitoringu:

Monitoring ma na celu uzyskanie informacji na temat realizacji planowanych w ramach Programu działań w zakresie ich czasu realizacji, założeń, źródeł finansowania oraz przełożenia na osiągnięcie rezultatów programu.

Monitoring Programu prowadzony będzie corocznie poprzez gromadzenie danych i informacji w zakresie wszystkie działań opisanych w niniejszym Programie.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrowie Chełmińskiej w terminie do 31 marca każdego roku, sporządzi sprawozdanie rzeczowo-finansowe z zakresu wspierania rodziny.

XIII. PODSUMOWANIE

Celem działalności profilaktycznej jest zapobieganie negatywnym stanom rzeczy, zarówno tym, które dopiero mają zaistnieć, jak i tym, które w postaci załżkowej już istnieją.

Działając w myśl zasady, że „lepiej zapobiegać niż leczyć”, powinno się promować działania profilaktyczne ukierunkowane na wspieranie rodzin niewydolnych w opiece nad dziećmi. Aby podolać temu wyzwaniu niezbędna jest więc ścisła współpraca pomiędzy instytucjami oraz wypracowanie sprawnego i efektywnego systemu działań wpływających na poprawę sytuacji dziecka i rodziny. Tak rozumiany program może stanowić pełne, kompleksowe ujęcie systemu wsparcia dziecka i rodziny.